

חלק ראשון — הבנה והבעה (50 נקודות)

קרא את הטקסטים (1)-(4) שבנספח המצורף, וענה על כל השאלות 1-3 שלפניך.

הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

1. כתיבה ממוזגת (30 נקודות)

בשנים האחרונות לפני כל מכבייה מתעורר דיון ציבורי בדבר חשיבותה של המכבייה והמשך קיומה. על סמך ארבעת הטקסטים (1)-(4) שקראת, כתוב סקירה שמטרתה להביא לפני מקבלי ההחלטות מידע שיסייע להם להכריע בשאלה אם להמשיך לקיים את משחקי המכבייה או לבטלם.

בסקירה דון בשאלה זו משלושה היבטים, על פי בחירתך: מקצוענות בספורט, ציונות ולאומיות, יחסי ישראל עם יהודי התפוצות, ערך השוויון.

הקפד על דרכי מסירה מקובלות ועל אזכור מקורות המידע בגוף הסקירה ובסופה (ביבליוגרפיה).

כתוב בהיקף של כ־250-300 מילים. השתמש בעמודים 2-3 לכתיבת טיוטה, ואת הסקירה כתוב בעמודים 4-5.

טיוטה

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

נספח: טקסטים
לשאלון עברית: הבנה, הבעה ולשון
על פי תוכנית הרפורמה ללמידה משמעותית
11281, חורף תשע"ח

לפניך ארבעה טקסטים.

קרא אותם, וענה על השאלות בשאלון המחברת המצורף.

טקסט 1

המכביות: המשחקים האולימפיים של העם היהודי

מאת צבי צמרת

"[...] המכבייה, כינוס הספורט העולמי שלנו, תשמש לנו מבחן כוחות ועלייה במדרגות חינוך הספורט, ועל פי תוצאותיה נכוננו צעדינו בעתיד. מלבד מבחן הספורט תשמש המכבייה מבחן לאומי למאות ואלפי הצעירים העברים אשר יעלו לארץ-ישראל לקחת חלק בה. הם ישאפו את אוויר המולדת, יאזינו לשפת עמם הקמה לתחייה וישובו לגולה מלאי עוז ומרץ להמשיך בעבודת עמם עד בוא זמנם לעלות ארצה."

5

יוסף יקותיאל, דברים בקונגרס של ההסתדרות העולמית 'מכבי', צ'כוסלובקיה, יוני 1929

כבר בראשית המאה העשרים פרח הספורט היהודי בארצות רבות באירופה, אולם הרעיון של כינוס עולמי של כל הספורטאים היהודים, "אולימפיאדה של יהודים", על אדמת ארץ-ישראל, רעיון שכונה אחרי שנים "מכבייה", עלה רק במחצית השנייה של שנות העשרים באותה מאה. היזם הראשי לכינונה של המכבייה היה יוסף יקותיאל, מעולי העלייה השנייה, שלימים היה אחד מראשי ארגון "מכבי"⁽¹⁾ וממייסדי ההתאחדות הארץ-ישראלית לכדורגל.

10

כאשר יזם יקותיאל את המכבייה היו לו מטרות אחדות: האחת, טיפוח התרבות היהודית – תרבות הגוף ותרבות הרוח – והצגת התרבות היהודית לפני עם ישראל ולפני העולם כולו; השנייה, טיפוח הספורט בקרב היהודים בעולם והדגשה כי הספורטאים היהודים אינם רק נציגי מולדותיהם אלא גם נציגי העם היהודי; והשלישית, הבלטת הרעיון שארץ-ישראל היא מרכז העם היהודי.

ביוני 1929 אישר הקונגרס העולמי של "מכבי" את הצעתו של יקותיאל לערוך את המכבייה הראשונה באביב תרצ"ב (1932) בתל אביב, במלאת 1,800 שנה למרד בר כוכבא. לקראת האירוע ההיסטורי נבנה איצטדיון במיוחד למכבייה על גדות הירקון. ערב בוא הספורטאים האורחים קושטה העיר תל אביב בכרזות תכולות-לבנות, בכל פינה הובלטו סיסמאות המכבייה, ואל איצטדיון המכבייה זרמו ובאו אלפים. רבים הגיעו לבושי חליפות לבנות וחבושי כובעים תכולים – כיאה לאירוע הציוני הגדול. במגוון התחרויות של המכבייה הראשונה השתתפו 390 ספורטאים, אשר באו למשחקים מ-14 ארצות. בין המשתתפים בלטו 69 מתחרים יהודים מלבנון, מסוריה וממצרים. המכבייה הראשונה תרמה להרמת המורל בקרב יושבי הארץ והרימה את קרנה של התנועה הציונית בקרב יהדות התפוצות. המכבייה השנייה נערכה בשנת 1935, בצל עליית הנאצים לשלטון בגרמניה, ובשל כך הרגישו מארגני המכבייה שהפעם יש להעצים את הפגנת השרירים היהודית. רבים ראו במכבייה תשובה מופגנת על הניסיונות שהתעצמו באותם חודשים להשפיל את העם היהודי ולרמוס את כבודו. כמו כן היו שקיוו כי המכבייה תשמש מנוף להגדלת היישוב העברי בארץ. יש לציין שאחרי מאורעות תרפ"ט (1929)

15

20

25

* מעובד על פי צמרת, צ' (2002). המכביות: המשחקים האולימפיים של העם היהודי. בתוך ח' קאופמן וח' חריף (עורכים), **תרבות הגוף והספורט בישראל במאה העשרים** עמ' 114-128. ירושלים: יד בן צבי.
(1) "מכבי" – תנועת מכבי העולמית היא תנועה ציונית ספורטיבית, שנוסדה בשנת 1921. התנועה הקימה מוסדות ציבור ומועדוני ספורט רבים, ומדי ארבע שנים היא מקיימת את אירועי המכבייה.

הגבילו הבריטים מאוד את העלייה ארצה, ובעקבות זאת תוכננה המכבייה מראש להיות "מכביית עלייה לארץ", כלומר הזדמנות להסתננות של מאות יהודים ארצה. ואכן רבים ממשנתפי מכבייה זו לא שבו לארצות מוצאם.

30 המכבייה השלישית הייתה אמורה להיערך בשנת 1938, אולם מאורעות תרצ"ו-תרצ"ט בארץ (1936-1939), הזעזועים הגדולים באירופה, השואה של העם היהודי ומלחמת העצמאות – כל אלה גרמו לדחיית המכבייה, והיא נערכה רק בשנת 1950. עקב העובדה ששליש מן העם היהודי נכרת, הגיעו למכבייה השלישית 800 ספורטאים בלבד מ־19 ארצות. המכבייה הרביעית נערכה בסוכות תשי"ד (1953), ומשנה זו המכביות מתקיימות דרך קבע כל ארבע שנים, כמו המשחקים האולימפיים.

35 המכבייה השביעית, שנערכה ב־1965, זכורה בעיקר בזכותו של מרק ספיץ, שהיה אז שחיין בן 15 שהגיע עם נבחרת יהודי ארצות הברית ולימים נעשה למהיר שחיני העולם. כמו כן זכורה המכבייה ה־15, שנערכה ב־1997 ותוכננה לציין מאה שנים לקונגרס הציוני הראשון ולפתוח את אירועי שנת היובל למדינת ישראל. כמה דקות לפני טקס פתיחת מכבייה זו, ששודר ישיר בטלוויזיה למיליוני צופים, אירע אסון נורא: גשר עץ שהוצב מעל נחל הירקון קרס בשעה שצעדה עליו משלחת אוסטרליה בדרכה לטקס. עשרות ספורטאים נפלו לנחל המזוהם. ארבעה ספורטאים נהרגו ורבים נפצעו. צל כבד 40 הוטל על המדינה כולה, ועל כמה מן האחראים הושתו עונשי מאסר.

אפשר לומר כי חלומו של יקותיאל לזנס יחד ספורטאים יהודים מן העולם כולו התגשם. עם זאת, מבחינת רמת הספורט גרידא, הישגי הספורטאים היהודים במכבייה הם לא פעם בינוניים ומטה. אחת הסיבות לכך היא שמקצת הספורטאים המצטיינים שנולדו יהודים אינם חשים כל קשר ליהדותם, ומשום כך אינם מוכנים לבוא לתחרויות של יהודים בלבד. לעיתים דווקא בכירי הספורטאים היהודים נמנעים מלבוא לתחרויות המכבייה. התוצאה היא ש"האולימפיאדה של העם היהודי" היא התכנסות ספורטיבית ממעלה שנייה של יהודים מן התפוצות ושל ישראלים במדינת ישראל.

חייבים גם להודות: מבחינה ציונית האירוע משפיע פחות ופחות, מכיוון שהרוח הציונית בארץ נחלשה. מבחינת הספורט, ההישגים הספורטיביים באירוע זה מעטים מאוד ביחס להישגים של הספורט העולמי. 50

ואף על פי כן ערכה של המכבייה הוא רב. המכבייה היא הוכחה נוספת שמדינת ישראל היא לא רק "מדינה לאזרחיה", אלא גם "מדינת משפחה": מדינתה של המשפחה היהודית בעולם כולו, שאף שהיא פזורה לה על פני ארצות ומדינות שונות, מרכזה בישראל. קשרי דם ותרבות – ובכלל זה "תרבות הגוף" – מחברים בין חלקיה.

טקסט 2

האם עוד יש משמעות למכביות

מאת חיים קאופמן

למכביות לא היה מעולם ערך ספורטיבי של ממש. נכון שמדי פעם בפעם היו הבלחות כאלה או אחרות, למשל השתתפותו של מרק ספיץ במכבייה השמינית ב-1969 (הפעם השנייה שבה השתתף במכבייה, לאחר שקבע שיאי עולם וזכה במדליות אולימפיות) או של כדורסלנים שלאחר המכבייה נשאו בארץ, כמו טל ברודי⁽²⁾. אך כשאנחנו בוחנים את ערכו של מפעל זה, הרי שמדובר בתחרויות חובבניות שרמתן המקצועית הספורטיבית ירודה, ואין בהן שום עניין לציבור מלבד לאלה המשתתפים בהן בפועל. התקשורת לא מסקרת את התחרויות האלה כלל ועיקר, מספר הצופים בהן דל, וחוף מטקס הפתיחה אין בתחרויות אלה שום דבר המעורר סקרנות של ממש. מכיוון שאין למשחקים אלה כל ערך ספורטיבי, נותר רק הערך הלאומי של משחקים אלה, והשאלה היא אם מבחינה זו יש בכלל ערך לקיומם.

למכביות הראשונות הייתה חשיבות לאומית רבה בהתחשב במציאות של ראשית המאה הקודמת. באותה תקופה נאבקה הזהות היהודית על הגדרתה, וזרמים שונים נתנו ביטוי שונה לזהות זו: יהודים רבים מצאו בהגירה למערב ובהשתלבות בחברה האמריקנית מזור לכל תחלואי העם היהודי; יהודים אחרים ראו בהתבוללות דרך להשתלבות בחברת הרוב בארצות שבהן ישבו, ורק התנועה הציונית התמקדה בהגדרה לאומית בארץ-ישראל. נוסף על המאבק על זהותו עמד העם היהודי כולו בשנות השלושים והארבעים של המאה העשרים לנוכח איום חיצוני – אנטישמיות חריפה וקיצונית יותר מזו שידעה ההיסטוריה היהודית עד אז.

במציאות זו היה למכביות ערך רב: הן נועדו בין השאר להציג לעולם את תרבות הגוף היהודית המתפתחת, בעיקר לנוכח הסטראוטיפ השלילי שרווח באותה תקופה, של היהודי החלש פיזית. הן גרמו לבני נוער יהודים מן הגולה לבוא לארץ-ישראל ולהיווכח במפעל הציוני הקורם עור וגידים, ובכך הוכיחו את מרכזיותו ואת חשיבותו של רעיון זה. הן הדגישו את הסולידריות היהודית לנוכח האנטישמיות.

גם בשנים הראשונות למדינת ישראל עדיין היה למכביות ערך לאומי לא מבוטל. באותה תקופה שימש הספורט אמצעי תעמולה למדינת ישראל לקידום ערכיה הציוניים, להצגת הרעיון שמדינת ישראל היא מרכז העם היהודי והיא דוגלת בקיבוץ הגלויות בציון. חגיגה של ספורט לאומי הנערכת במדינת ישראל, שבה מתקבצים בני נוער יהודים מכל העולם הייתה זירה מרשימה במיוחד להצגת רעיון זה. יתרה מזו, בהשוואה למכביות הראשונות בלטו במיוחד הספורטאים הישראליים, שבהישגיהם הוכיחו כי רעיון "יהדות השרירים" יוכל להתגשם במלואו רק בארץ-ישראל, ורק בה מתהווה "היהודי החדש" – אתוס מרכזי בחשיבה הציונית.

* מעובד על פי קאופמן, ח' (2/8/2013). האם עוד יש משמעות למכביות. פורטל המאמנים של ישראל.

אוחזר מ' <http://sport4me.co.il>

(2) טל ברודי – כדורסלן שהגיע לישראל עם משלחת ארצות הברית למכבייה השביעית, ולאחר מכן החליט לעלות לישראל. הוא

הצטרף לקבוצת הכדורסל של מכבי תל אביב, ובשנת 1977 הוא הוביל את הקבוצה לזכייה בגביע אירופה בכדורסל.

- עם זאת נראה כי בשנים האחרונות הולכת ופוחתת החשיבות הלאומית של המכבייה. למרות
30 האתוס של "הגורל היהודי המשותף" ומאמצי ההסברה של מדינת ישראל – לרוב אזרחי ישראל אין
עניין מיוחד בקהילות היהודיות שבתפוצות, ולרוב הקהילות היהודיות שבתפוצות אין עניין מיוחד
במדינת ישראל.
- אומנם בשנים האחרונות התגברה האנטישמיות, אך אין להשוותה לזו של אמצע המאה הקודמת.
רוב יהודי התפוצות משתלבים בתרבויות של ארצותיהם, וכיום אין כמעט זכר לחזון היותה של
35 ארץ-ישראל מרכז רוחני לתפוצות ואמצעי למניעת התבוללות.
- במציאות זו איבדו המכביות את כוח המשיכה שלהן. צריך להודות על האמת: העניין במכבייה
פחת לא רק משום שהערך הספורטיבי שלה נמוך, אלא גם בגלל השינוי במערכת היחסים שבין ישראל
לבין התפוצות. הציבור בישראל כבר אינו יוצא מגדרו לנוכח "האולימפיאדה של העם היהודי", ולכל
היותר מוכן לצפות בטקס הפתיחה, בתנאי שיהיה אטרקטיבי דיו.
- איני טוען שצריך להפסיק לקיים את המכביות, ואין זה פסול שמשלחות חובבניות למדי של
40 ספורטאים יהודים חביבים מן התפוצות יבואו לבקר בארץ, אבל האדישות וחוסר העניין שבהם
המכבייה מתקבלת כיום בציבור ובתקשורת משקפים הלכה למעשה את המשמעות האמיתית של
מפעל זה.

טקסט 3

מכבייה זה ליהודים

מאת **אילנה ברגר**

משחקי המכבייה הנערכים ממש בימים אלה בכל רחבי הארץ זוכים לכל מיני כינויים, רובם לא מחמיאים כל כך. אחד מהם הוא "קייטנת ספורט". האם הכינויים השליליים והבדיחות שדבקו באירוע הזה מוצדקים?

כמי שזכתה ב־12 מדליות ב"קייטנת הספורט" הזו בענף הטניס, נראה לי שנקודת המבט שלי עליה רחבה למדי, ועל כן אני מבקשת להביא כאן לפניכם שלוש סיבות בעד עריכת המכבייה ושלוש סיבות נגד עריכתה. מהי המסקנה? אתם תכריעו.

נגד

כי רמתו הספורטיבית של האירוע אינה גבוהה במיוחד.

יש לזכור כי המכבייה היא קודם כול אירוע ספורט, ובשנים האחרונות, אם נודה על האמת, רמתו הספורטיבית אינה גבוהה במיוחד.

רבים מספורטאי ישראל הבכירים מדירים את רגליהם מהאירוע הזה. זכייה במדליה במכבייה נחשבת עדיין זכייה נחמדה אבל אינה נרשמת בספר ההישגים הבולטים של הספורטאים המשתתפים בה.

כי נודף ממנה ריח של גזענות.

"האולימפיאדה היהודית" היא רק ליהודים. אנחנו עושים לעצמנו ולבני עמנו את מה שאנו שונאים שאחרים עושים לנו. הבידול הזה אינו עושה לנו שירות טוב או יחסי ציבור טובים בתפוצות, ולכן אולי כדאי לוותר על הרעיון הזה אחת ולתמיד.

כי בכל שנה אנו שוגים באשליה שאם אירחנו מכבייה אנחנו מוכנים לארח אולימפיאדה.

אך זה לא יקרה במילניום הקרוב. יש בדיחה ותיקה על הישראלי ששואלים אותו, איך נארח אולימפיאדה עם בעיות ה"חפיפניקיות" שלנו, והוא עונה "כשנגיע לגשר – נחצה אותו". לצערנו זאת אינה בדיחה, כמו שאתם ודאי זוכרים. יש לנו עוד הרבה מה ללמוד על ארגון אירוע ספורט בסדר גודל כזה, וכדאי שנפסיק להשלוח את עצמנו.

בעד

כי יש פוטנציאל לשידוך טוב.

המכבייה היא האתר הלא וירטואלי הגדול ביותר להיכרויות "כשרות למהדרין".

כי התיירים הרבים הבאים למכבייה הם מקור הכנסה טוב למדינה.

כל ספורטאי מגיע עם מלווים שבאים לעודד אותו, ואלה מכניסים למלונות ולמסעדות בארץ מטבע חוץ בהיקף גדול.

כי היא מעודדת עלייה.

אנחנו מכירים מקרים קלסיים של "עולי מכביות" כמו טל ברודי. כל ספורטאי עולה הוא נכס יקר. אבל לא רק ספורטאים – כל מי שמתאהב במדינה שלנו ורוצה לעלות על העגלה – מתקבל בברכה!

* מעובד על פי ברגר, א' (21/7/2009). מכבייה זה ליהודים. אווזר מ' www.mako.co.il

המכבייה: זה לא רק ספורט

מאת **אריאל בולשטיין**

בנאומו בקונגרס הציוני השני השמיע מקס נורדאו, אחד מאבות הציונות, קריאה נועזת להחייאה של "יהדות השרירים". באותה תקופה ראו ביהודים אנשים חלשים בגוף ובנפש, והתנועה הציונית הצעירה סברה כי אם יתחזקו היהודים מבחינה פיזית, ישתפר מעמדם גם בזירה המדינית. הסיסמה של נורדאו נפלה על אוזניים קשובות. אומנם שמו של יוסף יקותיאל, הוגה רעיון המכבייה ומגשימו, אינו ידוע ברבים, אך מפעל חייו קרם עור וגידים והפך להצלחה מוכחת. רעיון "האולימפיאדה היהודית" כבש לבבות וסייע לקרב נוער יהודי מעשרות מדינות אל העשייה הציונית.

אפשר להתווכח על החשיבות הספורטיבית של המכבייה, אבל אין ספק באשר למשמעויות האחרות של המפעל הזה. מדובר ככל הנראה בהתכנסות היהודית הגדולה ביותר, שבאה לבטא אמת פשוטה: אנחנו עם אחד. תובנה זו אולי נשמעת מובנת מאליה לישראלים רבים, אולם בעולם יש קולות לא מעטים המנסים לערער עליה. מי שניסו בזמן האחרון להבאיש את ריחה של המכבייה ולהדביק לה תווית שקרית של "אירוע גזעני" סובלים – סובלים מאוד – כשהם רואים את האחדות היהודית הזאת.

ועוד מסקנה, שהיא חשובה במיוחד לנוכח המחלוקות האקטואליות: המכבייה ממחישה בנחרצות ובבהירות את מרכזיותה הבלתי מעורערת של ישראל בעולם היהודי של ימינו. קהילות יהודיות רבות וחשובות עדיין נשארות בגולה. אך אין קהילה בתפוצות, גם לא קהילת יהדות ארצות הברית, שיכולה לקבץ סביבה את הקהילות היהודיות האחרות ולמשוך אותן אליה. החיבור מתאפשר רק במדינת ישראל, ולא במקרה הספורטאים היהודים מכל היבשות נפגשים דווקא בה.

ברוכים הבאים, ספורטאי המכבייה!

* מעובד על פי בולשטיין, א' (6/7/2017). המכבייה: זה לא רק ספורט. **ישראל היום**.